

Streszczenie

Celem projektu badawczego referowanego w niniejszej rozprawie było zbadanie związków między obrazem ciała a symptomami zaburzeń odżywiania w grupie osób transpłciowych oraz określenie roli emocji samoświadomościowych (wstydu i poczucia winy) oraz wsparcia społecznego, a także zmiennych seksuologicznych (typu transpłciowości i etapu tranzycji) jako potencjalnych czynników powiązanych z nasileniem wspomnianych symptomów i nieuporządkowanych zachowań jedzeniowych. Problematyka ta wpisuje się w rosnące zainteresowanie zdrowiem psychicznym osób transpłciowych oraz potrzebę pogłębiania wiedzy na temat specyficznych uwarunkowań ich funkcjonowania psychospołecznego.

Do pomiaru zmiennych zastosowano m.in. *Skalę Oceny Ciała* w polskiej adaptacji oraz *Skalę Postaw wobec Jedzenia (EAT-26)*, a także *Test Emocji Samoświadomościowych (TOSCA)* i *Wielowymiarową Skalę Spostrzeganego Wsparcia Społecznego (MSPSS)*. Typ transpłciowości został określony na podstawie deklaracji osób badanych – rozumiany on był pod postacią identyfikowania się osoby badanej jako kobieta lub mężczyzna, przy czym identyfikacja ta była niezgodna z płcią nadaną przy urodzeniu. Z kolei etapy tranzycji zostały wydzielone w oparciu o stadia korekty płci. Stadia te charakteryzują się narastaniem stopnia nieodwracalności procedur medycznych zmierzających ku modyfikowaniu ciała jednostki w kierunku upodobnienia go do płci przez ową jednostkę przeżywaną,

Wyniki badań wskazały na istotne zależności między negatywnym obrazem ciała a nasileniem symptomów zaburzeń odżywiania i nieuporządkowanego jedzenia. Wyższy poziom niezadowolenia z obrazu ciała wiązał się z większą intensywnością tych symptomów. Wstyd okazał się dodatnio powiązany z nasileniem symptomów zaburzeń odżywiania, podczas gdy poczucie winy nie wykazywało istotnych zależności z analizowanymi wskaźnikami.

Stwierdzono również, że wyższy poziom spostrzeganego wsparcia społecznego wiązał się z niższym nasileniem symptomów zaburzeń odżywiania i nieuporządkowanego jedzenia, co sugeruje jego potencjalną rolę ochronną. Ponadto analizy wykazały, iż typ transpłciowości istotnie statystycznie różnicował osoby badane w zakresie nasilenia symptomów zaburzeń odżywiania i nieuporządkowanego jedzenia wyłącznie odnośnie do ich świadomości żywieniowej. Z kolei analizy uwzględniające etap tranzycji wskazały, że bardziej zaawansowany etap tego procesu wiązał się z wyższym poziomem spostrzeganego wsparcia społecznego. Analiza nasilenia symptomów zaburzeń odżywiania wykazała istotną statystycznie różnicę pomiędzy osobami na etapie diagnozy bez terapii hormonalnej i interwencji chirurgicznych a osobami stosującymi terapię hormonalną bez zabiegów chirurgicznych,

Do ograniczeń badań własnych zaliczono m.in. ich przekrojowy charakter oraz specyfikę doboru próby, natomiast wśród rekomendowanych kierunków dalszych analiz wskazano badania podłużne oraz uwzględnienie dodatkowych zmiennych psychospołecznych. Praca wnosi wkład w rozwój wiedzy na temat psychospołecznych uwarunkowań zdrowia psychicznego osób transpłciowych, wskazując na potrzebę zintegrowanych, afirmatywnych oddziaływań terapeutycznych uwzględniających relację jednostki z własnym ciałem, regulację emocji oraz zasoby wsparcia społecznego.

Słowa kluczowe: transpłciowość, obraz ciała, zaburzenia jedzenia, emocje samoświadomościowe, wsparcie społeczne